

er alleen-
van hetgeen
der kerk; het
verschillende
kringen"; ter-
over die din-
deren op te

als kerk er-
aan „we-
(waar is in-

ons, kinderen,
estraft wordt.
is wet te ver-
n, te bagatel-
van ons met
ALLE geboden
ZAAM zullen
van Chris-
ristelijk leven,
chtig, als b.v.,
aan het koop-
kinderzegen,
den beelden-
men over de
enken moet,
zwakheid van
ver SPREKEN
aan, dat wij
p aan de orde
arding".

erkerkelijkheid
nigingen langs
roveren. Waar-
kennen, als ik
odra hij zegt:
OP TIJD be-
et aan ons be-
niel aan een
rderheid, maar
woorden staat:
veel als niet-
bepaalde situ-
ke posities kun-
er knieuwsru-
organisatie
or in de plaats
hen wel on-
od in Zijn
rmden naam
Idellijk, dat
et probleem
n. Dan wordt
iek in de chris-
vroomheid, of
godsdienstige
ese, piëtistisch
anders, maar
riek. Dan wordt
actie genoemd
van „algemeen-
n, van huma-
Wij zijn den
ant gelijk men
er naties zijn,
k zijn, als er
n de vraag, of
en wringt, den
ieuwste „kerk“
ijwel allen, ge-
juist als voor-
uk reeds lang

trijd; want dan
ar is het recht
m? Dan wor-
elf aan de orde
it het al-of-niet-
en, of men ten
der verharding
ng. Evenals
stellen van de
K-naam te voe-
f wij met onze
lijkheid ons ver-
HEDEN is het
od opgelegd.
omaten ALS
van toelating
hoorzamen, die
zijn, gelijk een-
a „afzonderen“
rgadering; zoo
en de Kurios
op weg zijnde
voorzitter niet
peech, die aan

of gij broeders
IN der vergade-
ik lees u het
m. Gij zult den
ellijk gebruiken.

Menschen, er is een woord, dat men spelt:
kerk. In dat woord zit de naam Gods. Zijn
hoogste naam. Want de Naam van Jahwe uw God
is ten volle uitgestort in den naam van Kurios,
den verhoogden Christus, die zich niet laat be-
spotten. Ook niet door veramerikaniseerde neder-
landers, die „the profit of religion“ hebben be-
studeerd.

Pauze.

Menschen, wij moeten den naam van Jahwe—
Kurios, uw God, niet ijdelijk gebruiken, ook niet
in de „kerk“-benamingen.

Pauze.

Menschen, wij moeten den naam kerk niet ijdel-
lijk gebruiken, want Jahwe—Kurios zal niet on-
schuldigh houden, die Zijn naam ijdelijk gebruikt.

Een halfuur stille.

Vervolgens schifting. Schifting in de praktijk
der gevallen beslissingen tusschen broeders en niet-
broeders; zusters, en niet-zusters. Daarna gezond-
making, en de ontdekking, dat men was gekomen
een mijlpaal dicht bij de parousie.

Vruchten der verleugening.

Iemand zendt mij de volgende advertentie:

Gewijzigde oproep.
Rijssen.

Wegens uitbreiding wordt met ingang van 1 Jan.
1932 gevraagd aan de Chr. School, Banisweg 40 te
Rijssen, uitgaande van de Ger. Gem. o. h. Kruis en
de Ger. Gem. een

Onderwijzer of Onderwijzeres

(in bezit van acte N. H.), Geref. Gem. o. h. Kruis;
Ger. Gem.; Ned. Herv. (besl. Ger. beg.) of Chr. Geref.
Nieuwe school. Moete omgeving.

Brieven met en om inlichtingen z. sp. m. aan het
Hfd. d. Sch. H. KATTENBERG Jr, Banisweg 38.

Dit is nu de vrucht der verleugening. Dit is nu
het resultaat van de stelselmatige weigering van
gehoorzaamheid en ook van samenwerking (om te
beginnen in een eerlijk uitvechten van geschil-
djes in de pers), zooals we die zien van de zijde
der christelijk-gereformeerden, oud-gereformeerden,
sommige quasi-gereformeerde hervormden. Ieder die
zich gereformeerd noemt, is goed, maar de gere-
formeerde kerken hebben geen goed materiaal. De
vraag, of men gehoorzaam is aan Gods wet
in-zake de kerk, is hier officieel buiten
geding gelaten. Zie een artikel van mijn hand, elders;
deze advertentie bewijst, dat zulke artikeltjes niet
al te lang meer een slag in de lucht kunnen heeten.

De advertentie komt voor in Chr. Schoolblad
„Onze Vacatures“ van 17 Sept. 1931.

En nu vraagt er weer iemand: kom, hebt u
nu nooit gehoord van de pluriformiteit der kerk?
Is nu de vrucht der verleugening?

Wie is nu de vredesman? Die de kwes-
ties behandelt, of die ze met dit resultaat
dood-zwijgt?

K. S.

„Gereformeerd“.

Nog steeds in verband met wat ik hier schreef
over den naam „gereformeerd“ zijn mij enkele
vragen gesteld, o.m. door ds J. J. Buskes. Gaarne
zal ik daarop trachten te antwoorden; maar men
moet even geduld hebben.

K. S.

Ina Boudier-Bakker en haar werk.

III.

In de inleiding op deze artikelenserie noemde
ik als het tweede punt dat van beteekenis is bij
een beschouwen van literairen arbeid de schrijvers-
ontwikkeling.

Een nagaan van deze ontwikkeling bij Ina Bou-
dier-Bakker levert dan ook voor ons onderwerp
belangrijke resultaten.

Ina Boudier-Bakker begon in 1902 haar letter-
kundigen arbeid met toneelwerk, het stuk „Ver-
leden“. En, ofschoon ze als romanschrijfster haar
naam vestigde, het toneelspel bleef haar aan-
trekken. Tusschen „Armoede“ en „het Spiegeltje“,
haar twee bekendste romans, verscheen het too-
neelstuk „Het hoogste recht“, en enkele jaren ge-
leden, na vele andere romans weer, „Springvloed“. Het
dramatische loopt dus als een ader door heel
haar rijke productie heen. Zelf verklaarde ze aan
André de Ridder, die haar kwam interviewen¹⁾,
„het toneelmatige zit vanzelf in mijn werk“. „Maar“, aldus
voegde ze er onmiddellijk aan toe, „wanneer ik het probeer,
verzeil ik op de klip, on-
willkeurig steeds te verrijzen, te veel uit te wer-
ken, en daar is het toneel minder voor geschikt.“

Als zoo dikwijls geven hier de woorden van de
Auteur zelve ons het juiste inzicht in wat we
constateeren: het dramatische loopt door heel haar
productie, behoort dus tot haar „stijl“ en toch
is het ondergeschikt aan den roman en de no-
velle. Welnu, een als toneelstuk opgezet werk
wordt als vanzelf een roman, omdat niet in het

actieve de kracht van Ina Boudier-Bakker ligt,
maar in de analyse. De handeling is voor haar
altijd secundair, reflex van wat er van binnen, in
de ziel, gebeurt of gebeurd is. En aan den ande-
ren kant is die handeling voor haar ook weer een
onmisbaar ding, omdat ze daaraan haar gege-
vens moet ontleenen voor dieper onderzoek. Van-
daar dat ze zegt, dat het toneelmatige vanzelf in
haar werk zit.

Deze verhouding is wellicht duidelijk te maken
met een eenvoudig voorbeeld. Als een dokter bij
zijn patiënt koorts constateert, is die koorts hem
bewijs, dat er met dien zieke iets niet in orde is;
hij ziet die koorts slechts secundair, als reflex.
Maar aan den anderen kant neemt hij er ook weer
nauwkeurig nota van, omdat de graad en de be-
weging van die koorts hem gegevens verstrekken
omtrent het eigenlijke ziekteproces. Die koorts hoort
dus bij de ziekte en is toch de ziekte niet. Zoo
ligt het dramatische, het toneelmatige in den aard
van Ina Boudier-Bakker's werk en is toch het
essentiële daarvan niet. Zoo komt het, dat we
telkens toneelstukken vinden in de rij van haar
geschriften en dat haar betoekenis toch ligt in
haar romans. Deze dienen we dan ook nader te
beschouwen.

In de romankunst van Ina Boudier-Bakker, die
chronologisch over ruim 25 jaren loopt, zijn drie
perioden te onderscheiden:

- een periode van romantiek,
- een periode van realisme,
- een periode van zielkundige ontleding.

De romantiek-periode is de eerste. Ze duurt van
1902—1904 en omvat drie geschriften: *Machten*,
Verleden, *'t Beloofde Land*.

De realisme-periode is die van den overgang,
valt chronologisch plm. 1904 en daaruit dateert
eigenlijk slechts één geschrift: „Wat komen zal“.

De periode der zielkundige ontleding is die der
kracht, de grootste, de belangrijkste, beginnend
1905 en door alle evoluties van den tijd rustig
zichzelf blijvend. Alle verdere geschriften zijn uit
deze periode, maar er zijn, zooals bij elke be-
wegende lijn, eenige hogere punten; die worden
gevormd door *Kinderen* (1905) — *Armoede* (1909)
— *Bloesem* (1912) — *'t Spiegeltje* (1917).

Deze laatste roman vormt het beginpunt van een
op zichzelf staande lijn, die in zekeren zin een
vierde periode zou genoemd kunnen worden, maar
dan alleen in zoverre, dat het onderwerp van be-
handeling verandert, niet de wijze van behande-
ling. Die lijn is dan die van *'t Spiegeltje* (1917) —
De Moderne Vrouw en haar tekort (1921) — *Moeders*
(1923) — *Twee voeten* (1928), — *Tooverlan-
taarn* (1929) — *De Klop* op de Deur (1930).

Bezien we elk van deze perioden iets nauw-
keuriger.

De romantiek-periode is die van het debuut,
het begin. De fantasie, die overwegend was in
de droomen der kinderjaren, speelt nog een groote
rol, evenals de symboliek, die weerspiegeling is
van buitenlandschen invloed. Het voornaamste
boek van deze periode is „Het Beloofde land“,
dat de Ridder in zijn interview terecht aldus karak-
teriseert: „de ware menscheijkheid van de ge-
danten, die in deze boeken verschijnen, ligt te-
veel verborgen achter het mysterieuze, het fan-
tastische van de schepping: 't zijn zware, maar vage
schimmen.“²⁾

In de boeken van dezen romantischen tijd vinden
we ook nog de onwaarschijnlijkheden en de toe-
valligheden van het beginnerswerk. Heel het ge-
geven van het toneelstuk „Verleden“ b.v. is een
onwaarschijnlijkheid. Dolf Verduin, de hoofdper-
soon, is in Amerika tot verduistering gekomen en
heeft daarvoor met gevangenisstraf geboet. Na dien
strafdijs komt hij terug naar Holland en vindt in
de liefde van een hem trouw gebleven meisje
weer de kracht om zich op te heffen, te meer,
daar van zijn daad daarginds niets is bekend ge-
worden buiten kring der familie. Maar nu is het
zijn vader, die zijn ondergang veroorzaakt, omdat
die niet kan laten varen zijn wantrouwen in Dolf
en dat altijd weer laat blijken. De bedoeling van
het stuk is, te doen zien, dat de geestelijke druk
van het verleden machtig genoeg is, om iemands
leven voor goed te ververven. Maar die bedoeling
wordt vrijwel krachteloos gemaakt door de on-
waarschijnlijkheid in de houding van den vader.

Diezelfde onwaarschijnlijkheid vinden we ook in
„Machten“, in het verhaal van de oude moeder,
die niet sterven kan, zoolang ze niet gehoord heeft
het geluid van den eersten stoomhamerslag in
de fabriek, ten teken, dat de werkstaking is ge-
eindigd.

't Is duidelijk, dat de fantasie in dit alles een
te groote rol speelt en dat te weinig inzicht in
werkelijk levensverhoudingen de Schrijfster par-
ten speelt.

„Het Beloofde Land“, het hoogtepunt van deze
romantiek, is tegelijk het einde ervan. Van Cam-
pen zegt, dat dit boek de hoogste apotheose is van
wat invloed vermag, maar dat ze dien daarmee
tegelijk nitschrijft en voor goed kwijt is.

Het volgende boek „Wat komen zal“ bewijst dat.
Daar is metterdaad realisme gekomen in de plaats
van romantiek, daar is levenswerkelijkheid in de
plaats van symbolische abstractie. Maar „het ge-

val“ zelf, dat in dit boek wordt beschreven, is
nog vlak, zonder diepgang, en toevalligheid moet
nog het gebrek aan psychologisch inzicht vergoe-
den. Men kent wellicht het geval: een flinke jonge
man, Vos, wil een meisje vragen, dat hij liefheeft.
Maar hij weet niet, dat dit meisje, Trees Stolk, tot
een ander in betrekking heeft gestaan en moeder
is. Als hij dat hoort, is hij diep teleurgesteld en
kan er niet toe komen, zijn plan ten uitvoer te
leggen, hoeveel strijd hem dit besluit ook kost.

Dat is realisme — alledaagsch wel, maar toch
werkelijkheid, puur sang. En er zit een psycho-
logische zijde aan de zaak: de vraag, wat nu bij
den jongeman den doorslag zal geven, zijn liefde
of zijn teleurstelling. De Auteur dus, die dit „geval“
te behandelen krijgt, zal het zielelebeuren van
dien Vos moeten ontleden en dan komen voor de
analyse van tweeërlei strijd: dien van zijn liefde
tegen zijn teleurstelling en afkeer, dien van zijn
afkeer tegen zijn liefde, een strijd, die ten slotte
in één daad, een besluit, hoe dan ook, zijn oplossing
zal moeten vinden.

Maar hier komt nu het vlakke, het gebrek aan
psychologisch inzicht voor den dag. De Schrijfster
vermag deze worsteling nog niet uit te beelden
en vindt dan de oplossing in een gelukkige toe-
valligheid: de mededinger, vader van Trees' kind,
sterft, het kind sterft zelf ook en nu is Trees
weer geheel vrij, om een nieuw leven te beginnen.
Literair gezien is dus dit boek in zijn hoofd-
zaak zwak. Maar daar staat direct tegenover, dat
in allerlei details zoo duidelijk het Schrijfsters-
talent naar voren komt, en van sommige neven-
figuren de psychologische analyse zoo goed is,
dat men toch met dit boek een nieuwe periode in
de ontwikkeling van Ina Boudier-Bakker ziet be-
ginnen, die goede beloften heeft en de vervulling
van die beloften zelfs als dichtbij doet verwachten.
Voortreffelijk b.v. is in dit boek de tekening van
het met slimmigheidjes Trees' schande willen be-
dekken, bij haar moeder en haar zuster, die het
doen voorkomen alsof het kind het dochtertje is
van een elders overleden zoon en broer. Dat is rea-
lisme van het echte soort. En even voortreffelijk
is de uitbeelding van de oude bes, bij wie Trees
voor de geboorte van haar kind verborgen gehou-
den wordt. Dat is psychologische ontleding van
het echte soort. En dus komen we tot de conclu-
sie, die we straks als feit stelden: dit boek is een
overgang en de periode, die er door vertegenwoor-
digd wordt, een overgangsfase.³⁾

Dat realisme zal blijven, maar dan verdiept en
zuiverd en dat beteekent het begin van een nieuwe,
derde periode, die van psychologische
kracht.

Daarover in een volgend artikel.

C. T.

¹⁾ Zie „Den Gulden Winckel“, 1915, p. 49 vlgg.

²⁾ Wie over dit alles meer wil lezen, verwijs ik naar het
reeds genoemde artikel van M. H. van Campen in „Neder-
landsche Romaniciëres“.

HET BOEK VAN DE WEEK

Benjamin Breckinridge Warfield, Calvin and
Calvinism, New York, Oxford University
Press, 1931.

Nog veel te veel heerscht onder onze Gerefor-
meerden de meening, dat er eigenlijk alleen in
Nederland zuiver Calvinisme te vinden is. In Ame-
rika en Zuid-Afrika ook nog wel, maar dan toch
feitelijk alleen bij hen, die van Hollandsche af-
komst zijn.

Dat er zoo gedacht en gesproken wordt, is een
droef gevolg van de verbroken eenheid. Eerst in
de laatste jaren begint er weer eenig verband te
komen tusschen de Gereformeerden hier en elders
en het is merkwaardig, dat juist in ons land de
Gereformeerden wonen, die van zulk een verband
niet willen weten. En de oorzaak daarvan blijkt
altijd weer te zijn, dat men oordeelt er alleen maar
slechter van te kunnen worden.

We zijn zoo wel heel ver verwijderd van de
Dordtsche Synode, die we anders nog al eeren,
waar officiële afgevaardigden van tal van kerken
tegenwoordig waren. Het behoeft althans niet van
te voren voor ons vast te staan, dat er van al die
Gereformeerde in het buitenland niets is over-
gebleven.

Het tegendeel is waar. Met name in Engeland
heeft de Gereformeerde kerk in de zeventiende
eeuw een bloeiperiode doorgemaakt, zeker niet min-
der dan in ons vaderland. En gelijk in Nederland
veel te gronde ging, maar er door Gods genade
toch ook een groep trouw bleef aan de Gerefor-
meerde belijdenis, zoo is het in Engeland geweest
en in het met Engeland nauw verwante Amerika.
Ook in de Presbyteriaansche kerk aan beide zijden
van den Oceaan sloop het modernisme binnen.
Maar dat stuitte op verzet niet het minst bij die
kleine groep, die van ganser harte aan de be-
lijdenis der vaderen trouw bleef.

Die kleine Gereformeerde groep heeft ook in de
negentiende eeuw zijn theologen gehad. Godgeleer-